

Ryszard Kuczer

Zawierzenie Maryi jako wyraz odpowiedzialności Kościoła za zbawienie świata według Jana Pawła II

Salvatoris Mater 9/3/4, 168-188

2007

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Maryja, uwierzywszy Bogu, i odpowiadając Mu całą swoją osobą, weszła w wyjątkowy sposób w tajemnicę Chrystusa i Kościoła. Dlatego spełnia Ona jedyną i niezastąpioną funkcję w tajemnicy zbawienia, w zrodzeniu ludzi do życia Bożego i w rozwoju w nich tego życia przez swoje macierzyńskie pośrednictwo i wzór. Stąd wyrasta i tutaj znajduje swoje uzasadnienie akt szczególnego związania się z Maryją obecną w tajemnicy Chrystusa i Kościoła poprzez zawierzenie. Osobiste zawierzenie Jana Pawła II Maryi, jak również jego zawierzenia Jej całego Kościoła i świata, wpisały się na trwałe w jego pontyfikat i miały w papieskiej posłudze wyjątkowe miejsce. W aktach zawierzenia Maryi, wypowiedzianych przez Jana Pawła II przy różnych okazjach i w różnych

Ryszard Kuczer OMI

Zawierzenie Maryi jako wyraz odpowiedzialności Kościoła za zbawienie świata według Jana Pawła II

SALVATORIS MATER
9(2007) nr 3-4, 168-188

aktów zawierzenia są wyrazem odpowiedzialności Kościoła za zbawienie świata. Powstaje więc pytanie: jakie zobowiązania moralne dla chrześcijan wypływają z papieskich aktów zawierzeń Maryi oraz jaka jest ich treść w wymiarze moralnym? Aby lepiej zrozumieć teologię papieskiego aktu zawierzenia Maryi, trzeba odwołać się do jego genezy, jeszcze przed rozpoczęciem pontyfikatu Jana Pawła II, ponieważ zawierzenie Maryi było wpisane w pasterską posługę tego papieża już od początku jego posługi biskupiej w Polsce. Dlatego właśnie wpierw zostanie ukazana geneza papieskiego aktu zawierzenia Maryi. Następnie przedstawi się jego moralną treść. Ukaze się przez to, w jak wielkim stopniu papieskie akty zawierzenia przeniknięte są życiem współczesnego Kościoła oraz sprawami, którymi żyje współczesny świat. Okazuje się, że papieska refleksja maryjna właśnie tutaj znajduje swoje egzystencjalne dopełnienie. Wreszcie na końcu wskaże się na zobowiązanie do nawrócenia i pokuty jako najbardziej charakterystyczny imperatyw moralny wynikający z papieskich

miejscach, przedkłada on Maryi współczesny Kościół i świat, z ich złożonością bytowania i zmaganiem o dobro. Akty te zawierają w sobie z reguły kilka wymiarów treściowych. Ukazują osobę Maryi obecną w tajemnicy Chrystusa i Kościoła, zawierają często opis sytuacji moralnej współczesnego człowieka i społeczeństw oraz jasno wskazują na zobowiązania natury moralnej, jakie podejmuje Kościół zawierzający się Maryi i doznający Jej pomocy. Dlatego można powiedzieć, że papieskie

aktów zawierzeń. Nawrócenie staje w ten sposób u podstaw przemiany człowieka i rozpoczęcia życia zgodnie z Bożymi wymaganiami.

1. Geneza papieskiego aktu zawierzenia Maryi

Jan Paweł II, odczytując do końca prawdę o obecności Maryi w tajemnicy Chrystusa i Kościoła, już jako kapłan i biskup widział potrzebę szczególnego zawierzenia Matce Chrystusa i Kościoła. Dostrzegł między innymi taką potrzebę po dokonaniu głębokiej refleksji nad realizacją Vaticanum II, widząc w pokornym i ufnyim zawierzeniu Bogarodzicy *jak-by glebę, na której może stopniowo owocować soborowe wzbogacenie wiary*¹. Powrócił do myśli o zawierzeniu Maryi na zakończenie rekolekcji głoszonych w Watykanie, nawiązując przy tym do modlitwy zawierzenia Pawła VI na dziesięciolecie zakończenia Soboru w dniu 8 grudnia 1975 roku. Papież jeszcze jako kard. K. Wojtyła podkreślił wtedy, że potrzeba zawierzenia płynie z integralnej logiki wiary i z odczytania do końca całej Bożej ekonomii oraz zrozumienia jej tajemniczych praw i procesów².

Aby odczuć potrzebę zawierzenia Matce Chrystusa i Kościoła, trzeba zatem najpierw uświadomić sobie zależność zarówno całego Kościoła, jak i każdego z jego członków nie tylko od Chrystusa, ale także od Jego Matki. Zależność ta ukazuje się jako dobro i łaska. Stąd też rodzi się w człowieku mocne pragnienie i pełna gotowość trwania w tej zależności. Z drugiej zaś strony dostrzega się zagrożenie tego dobra, skarbu i łaski. Powstaje więc potrzeba zabezpieczenia ich przez zawierzenie Maryi. W tym właśnie momencie można mówić o akcie zawierzenia Maryi, czyli o zawierzeniu Jej macierzyńskiej obecności w tajemnicy Chrystusa i Jego Kościoła. Na drodze i w wyniku tego zawierzenia obecność Maryi zaczyna dopiero niejako w pełni owocować Jej macierzyńską pomocą. Chodzi tutaj o *pomoc* Maryi, z czego wynika, że Akt zawierzenia nie zwalnia tego, który się zawiera, od obowiązków - wprost przeciwnie - uzdalnia go i pomaga mu do tym pełniejszego ich podjęcia i lepszego wypełnienia. Akt zawierzenia, który stanowi wyraz nadziei chrześcijańskiej, zakłada więc żarliwe spełnianie woli Bożej.

Gotowość spełniania woli Bożej jest w tym akcie - jak podkreślał Jan Paweł II jeszcze jako kard. K. Wojtyła - *prostym elementem równowagi*. «*Stawiamy*» - stwierdza - *na Bożą Ekonomię, na Matkę Łaski Bożej - ale*

¹ Por. K. WOJTYŁA, *U podstaw odnowy. Studium o realizacji Vaticanum II*, Kraków 1972, 360.

² Por. TENZE, *Znak sprzeciwu* (Rekolekcje w Watykanie od 5 do 12 marca 1976), Paris 1980, 188.

ze swej strony chcemy dać wszystko, na co nas stać. I chcemy, aby nas było stać na wszystko³. Akt oddania się w wierze Maryi jest więc podjętym świadomie zobowiązaniem do życia, w sposób autentyczny i pełny, Ewangelią poprzez szczególną więź miłości z Matką Jezusa. Dzięki temu Maryja włącza się niejako w życie człowieka, jako Ta, która stanowi doskonały przykład odpowiedzi danej Bogu i całkowitego zawierzenia Mu. Powinno to stanowić dla chrześcijanina bodziec i wezwanie, aby on również zawierzył Bogu, składając Mu ofiarę z własnego życia i aby właściwie ukierunkowywał własną wolność. Na rzeczywistość tę wskazują i wyrażają ją określenia zawarte w nauczaniu papieskim: *zabrać Maryję do siebie⁴, przyjmować Matkę do siebie i wprowadzać Ją w to wszystko, co stanowi [...] własne życie wewnętrzne⁵. Zabrać Maryję do siebie*, to znaczy - zabrać Ją w życie, postępowanie i duchowość. Chodzi więc tutaj przede wszystkim o przyjęcie postaw Maryi, na które wskazuje już przekaz Pisma Świętego: całkowite zawierzenie Maryi Bogu wyrażone w *fiat* Zwiastowania, Jej pośpiech, z jakim szła pomóc starym ludziom, pełną troski boleść serca, z jaką szukała zagubionego dziecka, Jej subtelną wrażliwość na ludzkie potrzeby w Kanie Galilejskiej, męstwo i cierpienie Golgoty, pełne mocy rozmodlenie w Wieczerniku. Gdy te maryjne postawy chrześcijanin zabierze w swoje życie, to sam stanie się na Jej wzór człowiekiem zawierzenia⁶.

Religijny akt oddania w wierze jest w zasadzie - uczył kard. K. Wojtyła - oddaniem swojej własnej osoby Maryi lub przez pośrednictwo Maryi Bogu, czyli jest to zawierzenie osobiste. Teologicznie uzasadnionym jest jednak również oddanie innych osób - czyli zawierzenie społeczne albo zbiorowe. Zawierzenie takie znajduje właściwie wystarczającą podstawę w samej miłości bliźniego. *Nie widać żadnych zasadniczych przeszkód do tego* - pisał w swoim komentarzu do Aktu Jasnogórskiego z 3 maja 1966 roku kard. K. Wojtyła - *aby ktokolwiek mógł w ten sposób zawierzyć Matce Bożej innych ludzi czy też swoją Ojczyznę, nawet bez ich wiedzy czy pozwolenia. Dokonuje się to właściwie w każdej modlitwie za innych, za własny naród itp⁷*. Zawierzenie wspólnotowe, jako swego rodzaju modlitwa wstawiennicza (przykładem takiej modlitwy za innych ludzi jest modlitwa Abrahama, Mojżesza, czy modlitwa samego Chrystusa)

³ Por. TENŹE, *Komentarz teologiczno-duszpasterski do Aktu dokonanego na Jasnej Górze dnia 3 maja 1966 r.*, „Ateneum Kapłańskie” 64(1972) nr 381-382, 16.

⁴ RH 22.

⁵ RM 45.

⁶ Por. J. KUDASIEWICZ, *Matka naszego zawierzenia*, „W drodze” (1980) nr 8, 46.

⁷ Por. K. WOJTYŁA, *Komentarz teologiczno-duszpasterski do Aktu dokonanego na Jasnej Górze...*, 11.

jest szczególnie wyrazem troski o zbawienie innych ludzi. Dokonuje się w nim włączenie tych ludzi we własny akt oddania w wierze Bogu lub Maryi. Troska o zbawienie ludzi spoczywa przede wszystkim w sposób szczególny na pasterzach Kościoła - na wszystkich biskupach z Biskupem Rzymu na czele. Oni też z tytułu pełnionego urzędu i powołania mają szczególne prawo do dokonywania wspólnotowego aktu zawierzenia tych wszystkich, którzy zostali powierzeni ich pasterskiej trosce. Zawierzenie wspólnotowe jest więc prostym przejawem głębokiej pasterskiej troski, a w trosce przejawia się miłość pasterzy⁸.

W dniu swojej sakry biskupiej, 28 września 1958 roku, K. Wojtyła wpisał w swoje serce i swoje godło słowa synowskiego oddania w wierze Maryi: *Totus Tuus*. Nawiązał do tego aktu zawierzenia i powtórzył go, przyjmując, w duchu posłuszeństwa Chrystusowi Panu i z całkowitym zaufaniem do Jego Matki Najświętszej, wybór na papieża: *W tej właśnie godzinie, ciężkiej i pełnej bojaźni - mówił wtedy - musimy z synowskim oddaniem zwrócić myśl ku Maryi Dziewicy, która w tajemnicy Chrystusa zawsze żyje i działa jako Matka, i musimy powtórzyć te słowa: «Totus Tuus», jakie przed dwudziestu laty, w dniu sakry biskupiej wpisaliśmy w Nasze serce i w Nasze godło*⁹. Słowa oddania Maryi: *Totus Tuus* były przez Papieża często przypominane i powtarzane jako jego papieski akt zawierzenia¹⁰. Wyrażają one z jednej strony całkowite oddanie Jego osoby dla Maryi a przez Maryję Chrystusowi, z drugiej zaś wskazują, że całe jego zaangażowanie pasterskie ma profil wybitnie maryjny.

Dostrzega się więc, że zawierzenie Maryi towarzyszyło stale kapłańskiej i pasterskiej posłudze Jana Pawła II. Doświadczenie to wyniósł on z Polski. Wyraźnie także można dostrzec tutaj wpływ maryjnej pobożności kardynała Stefana Wyszyńskiego. Szczególnie jest to widoczne w społecznym wymiarze aktów zawierzenia¹¹. W ten sposób Papież wnosi całą

⁸ Por. TAMŻE.

⁹ Por. JAN PAWEŁ II, *Oroędzie „Urbi et Orbi” z 17 X 1978*, w: TENŻE, *Nauczanie papieskie*, I (1978), Poznań, Warszawa 1987, 17.

¹⁰ Por. TENŻE, *Naszą odnowę ducha powierzamy miłości Matki* (przem. w kaplicy Cudownego Medalika, Paryż, 31.05.1980), w: TENŻE, *Nauczanie papieskie*, III (1980), t. 1, Poznań, Warszawa 1985, 679; por. także, TENŻE, *Przemówienie pożegnalne na Jasnej Górze* (6.06.1979), w: TENŻE, *Pielgrzymki do Ojczyzny 1979, 1983, 1987, 1991, 1995, 1997. Przemówienia, homilie*, Kraków 1997, 140; TENŻE, *Apel Jasnogórski* (Jasna Góra, 19.06.1983), w: TENŻE, *Pielgrzymki do Ojczyzny...*, 298.

¹¹ Por. TENŻE, *Homilia w czasie Liturgii słowa na Jasnej Górze* (4.06.1997), w: TENŻE, *Pielgrzymki do Ojczyzny...*, 938-939. Papież stwierdza tutaj: *Stojąc zaś dziś na tym milenijnym szlaku, nie mogę nie wspomnieć innego Bożego męża, którego Opatrzność dała Kościołowi w Polsce u schyłku drugiego tysiąclecia, który ten Kościół przygotował na obchody milenium chrztu i którego powszechnie nazywa się Prymasem Tysiąclecia. Jakże często tu bywał sługa Boży kardynał Stefan Wyszyński, wielki czciciel Bogurodzicy, jak wiele łask wyprosił, klęcząc przed Jasnogórskim Obrazem. To właśnie*

wymowę aktu zawierzenia Maryi w posługę papieską. Rozszerza przy tym jego treść i przesłanie do wymiarów powszechnych.

2. Zasadnicze treści papieskich aktów zawierzeń

W swoje osobiste pasterskie zawierzenie Maryi K. Wojtyła od początku włączał tych, którzy zostali powierzeni jego pasterskiej trosce. W sposób szczególny jednak, wspólnotowy wymiar aktu zawierzenia Maryi związany jest z papieską posługą Jana Pawła II. Papież, jako człowiek zawierzenia, od początku swego pontyfikatu oddaje w wierze Matce Bożej powierzony sobie Kościół, poszczególne ludy i narody, a także całą rodzinę ludzką. Czyni to zwłaszcza w sanktuariach maryjnych znajdujących się na szlakach jego papieskich pielgrzymek. Z papieskich aktów zawierzenia wyłania się obraz współczesnego Kościoła i świata z jego problemami i nadziejami. Sprawy, którymi żyje współczesny człowiek, w aktach zawierzenia są widziane w bardzo charakterystycznej perspektywie - można powiedzieć - w *perspektywie macierzyństwa Maryi*. Pozostając na płaszczyźnie opisowej papieskich aktów zawierzeń, odpowie się tu na pytanie: jakie są ich najbardziej charakterystyczne znamiona w warstwie moralnej? W pierwszym punkcie zostanie wydobyty obraz kondycji moralnej współczesnego świata. Następnie - w punkcie drugim - ukaże się chrystocentryzm papieskiej modlitwy zawierzenia. Z kolei w ostatnim punkcie wskaże się na szczególny rys niektórych papieskich aktów, którym jest oddanie w niewolę miłości, którą można odczytać jako wyraz wolności.

2.1. Obraz kondycji moralnej współczesnego świata

Poświęcenie świata Maryi łączy Papież z opisem sytuacji moralnej współczesnego świata¹². Znamienne są tutaj słowa Soboru Watykańskiego II

---

tutaj, trzeciego maja 1966 roku, Kardynał Prymas wypowiedział jasnogórski Akt Oddania Polski w macierzyńską niewolę Maryi, Matki Kościoła, za wolność Kościoła Chrystusowego w świecie i w Polsce. Znowu jest nad czym myśleć, wracając do tej formuły.

¹² Trzeba powiedzieć, że akt zawierzenia Maryi ma strukturę złożoną, dzięki której może być widziany jako zawierzenie, oddanie, poświęcenie, powierzenie, ofiarowanie. Zachowań o podobnym profilu jest więcej: dowodzą one tego, że postawy te są blisko siebie i mogą się wzajemnie uzupełniać. Postawy te wzajemnie się przeplatają, wnosząc swój ubogacający wkład w przeżycia religijne. Również Jan Paweł II używa różnych określeń dla wyrażenia postawy zawierzenia Maryi. Por. T. ŁUKASZUK, *Teologiczny sens oddania i zawierzenia Najświętszej Maryi Pannie*, w: *Zawierzyć Maryi ku przyszłości. Symposium mariologiczne. Jasna Góra 6-8.12.1993*, red. Z.S. JABŁOŃSKI, Jasna Góra-Częstochowa 1994, 57-64.

z Konstytucji duszpasterskiej o Kościele w świecie współczesnym, przytaczane przez Jana Pawła II, które w syntetyczny, a jednocześnie w niezwykle wnikliwy sposób ukazują współczesny obraz świata¹³. Właśnie w kontekście tych słów soborowych najłatwiej można odczytać papieskie zawierzenie macierzyństwu Maryi wszystkich zmagani pomiędzy dobrem i złem oraz światłością i ciemnością, jakie wstrząsają światem¹⁴. Papież występuje wyraźnie w swojej modlitwie zawierzenia jako świadek olbrzymich cierpień człowieka oraz świadek zagrożeń narodów i ludzkości na miarę apokaliptyczną. W imię tych cierpień, ze świadomością zła, które narasta w świecie i grozi człowiekowi, następca Piotra głosi z tym większą wiarą odkupienie świata i Miłość zbawczą, która jest zawsze większa od wszelkiego zła.

Jan Paweł II w aktach zawierzenia nazywa po imieniu wszelkie przejawy i groźbę zła, które ciążyło nad światem w niedawnym czasie i także dzisiaj jest wciąż aktualne: głód, wojny konwencjonalne, wojna atomowa i jej nieobliczalne skutki samozniszczenia, grzechy przeciw życiu człowieka od jego zarania, nienawiść i podeptanie godności dziecka Bożego, niesprawiedliwość w życiu społecznym, państwowym i międzynarodowym, deptanie Bożych przykazań, usiłowania zdeptania samej prawdy o Bogu w sercach ludzkich, grzechy przeciw Duchowi Świętemu¹⁵. Opis sytuacji moralnej współczesnego świata łączy się szczególnie z treścią orędzia fatimskiego, które - jak stwierdza Papież - współcześnie okazuje się bardziej aktualne i naglące niż kiedykolwiek. Jawi się ono takim wobec szerzenia się w obecnych czasach zeświecczenia i permisywizmu, które tak niebezpiecznie zastawiają sidła na podstawowe wartości chrześcijańskiej normy moralnej¹⁶.

¹³ *Świat dzisiejszy - uczy tutaj Sobór - cierpi na wielorakie zakłócenia równowagi, a wszystkie one wiążą się z bardziej podstawowym jej zachwianiem, które ma miejsce w sercu ludzkim. W samym człowieku wiele elementów zwalcza się nawzajem: z jednej strony doświadcza on wielorakich ograniczeń, z drugiej czuje się nieograniczony w swych pragnieniach... Co więcej, będąc słabym i grzesznym, nierzadko czyni to, czego nie chce, nie zaś to, co chciałby czynić. Stąd cierpi rozdarcie w samym sobie, z czego z kolei tyle i tak wielorakich rozdzwieńków rodzi się w społeczeństwie. Życie bardzo wielu ludzi skażone jest praktycznym materializmem... Wielu sądzi, że przyszłe panowanie człowieka nad ziemią zadowoli przyszłe pragnienia ludzkiego serca. Lecz nie bark i takich, co zwątpili w sens życia.* Por. GS 10.

¹⁴ Por. GS 10; por. także, JAN PAWEŁ II, *Ogarnij miłością Matki te ludy, które najbardziej na to czekają* (Rzym, 8.12.1981), w: TENŻE, *Nauczanie papieskie*, IV (1981), t. 2, Poznań 1989, 393; TENŻE, *Posrednictwo Maryi* (Fucino, 24.03.1985), w: *Aniol Pański z Papieżem Janem Pawłem II*, (1.11.1981-20.10.1985), t. 2, Watykan 1986, 401.

¹⁵ Por. TENŻE, *Akt zawierzenia Matce Bożej w Fatimie* (13.05.1982), w: TENŻE, *Nauczanie papieskie*, V (1982), t. 1, Poznań 1993, 706-707.

¹⁶ Por. TENŻE, *Ofiarujmy Maryi modlitwę, skruchę, dziękczynienie* (katecheza, Rzym, 12.05.1982), w: TENŻE, *Nauczanie papieskie...*, t. V, 1, 673-674.

Papież w swoich aktach zawierzenia Maryi wskazuje, że konsekwencje łamania podstawowych chrześcijańskich norm moralnych są we współczesnym świecie dramatyczne. Przejawia się to przede wszystkim w braku wrażliwości na drugiego człowieka, w umieraniu ludzi z głodu, wskutek chorób i narkotyków. Wielu ludzi ulega ciągle ponuremu czarowi, jaki wywierają na ich serca różne formy przemocy. Inni z kolei bardzo łatwo przyjmują do wiadomości złudzenie, że wojna może zrodzić sprawiedliwy i trwały pokój. Jan Paweł II chce ofiarować Maryi przyrzeczenie modlitwy, skruchy i zadośćuczynienia. Intencją modlitwy Papieża jest, aby za macierzyńskim wstawiennictwem Maryi obudzić w wierzących nowe poczucie odpowiedzialności i skłonić każdego do postawienia sobie uczciwie pytania o własną zgodność życia z wartościami Ewangelii¹⁷.

Szczególnie brzemienny w treść moralną jest akt zawierzenia świata dokonany przez Jana Pawła II w Fatimie 13 maja 1991 roku. W sposób syntetyczny, a zarazem wnikliwy, Papież wypowiada w nim całą nową rzeczywistość Europy. Akt ten został dokonany bowiem w nowej sytuacji religijnej, społecznej i politycznej Europy i świata. Jest on dziękczynieniem Papieża za niespodziewane przemiany, które przywróciły wiarę w przyszłość narodom pozostającym w ucisku i upokorzeniu oraz za liczne znaki, mówiące o tym, że Maryja chroni współczesne pokolenie przed złem i mocami śmierci¹⁸. Nowa sytuacja narodów i Kościoła wciąż pozostaje jednak chwiejna i niepewna. Nadal aktualne jest niebezpieczeństwo, że miejsce marksizmu zająć może ateizm w innej postaci, który wychwalając wolność, zmierza do zniszczenia samych korzeni moralności ludzkiej i chrześcijańskiej.

W tym nowym fatimskim akcie zawierzenia Papież poleca Maryi narody w ich dążeniu do solidarności i wzajemnej miłości. Szczególnie zawiera Maryi narody, które niedawno odzyskały przestrzeń wolności i budują przyszłość, Europę, która - jak mówi - nie zdoła odnaleźć swojej tożsamości, jeżeli na nowo nie odkryje wspólnych chrześcijańskich korzeni. Papież poleca Maryi także cały świat, targany tak wieloma i tak gwałtownymi konfliktami, które wciąż są jego udręką oraz kieruje do Maryi prośbę, aby narodów nie dzieliła nienawiść i pragnienie zemsty. Jan Paweł II oddaje w tym akcie zawierzenia Matce Bożej także ubogich, głodnych, śmiertelnie chorych, bezrobotnych, bezdomnych, wyzyskiwanych, uciskanych przez niesprawiedliwość. Prosi o pomoc w obronie życia, które nazywa odbiciem miłości Boga - od poczęcia aż po jego na-

¹⁷ Por. TAMŻE, 674.

¹⁸ Por. JAN PAWEŁ II, *Akt zawierzenia świata Matce Bożej* (Fatima, 13.05.1991), „L'Osservatore Romano” 12(1991) nr 7, 28.

turalne zakończenie. Papieski akt zawierzenia obejmuje również rodziny z prośbą, by kwitła w nich jedność i zgoda. Charakterystyczną jest także prośba, by świat nie ulegał mirażom fałszywego dobrobytu, który zabija godność osoby i wystawia na nieustanne ryzyko całe stworzenie¹⁹. Jest rzeczą oczywistą, że treść papieskich aktów zawierzeń Maryi nie zawiera w jakiś bardzo szczegółowy sposób całej złożoności sytuacji moralnej współczesnego świata, ani nie zawiera gruntownej analizy jej przyczyn w wielorakich wymiarach. Jest jednak jasnym i czytelnym przedstawieniem Maryi tego wszystkiego, czym żyje współczesny Kościół i świat oraz tego, co nurtuje ludzkie serce.

Swoją specyfikę mają także akty zawierzenia wypowiedziane przez Papieża w krajach misyjnych, targanych często tak wieloma problemami religijnymi, społecznymi i politycznymi. Jan Paweł II poleca Maryi cierpienia i niedole Jej dzieci; ubogich, którzy domagają się większej sprawiedliwości i poszanowania swej godności. Prosi o zachowanie od zabójczych podziałów oraz o nauczenie rezygnacji z samolubnych dążeń. Poleca wstawiennictwu Maryi wyproszenie daru Ducha Świętego, aby tchnął w serca prawdziwą miłość do ojczyzny i do każdego brata, oraz aby natchnął prawodawców, by szanowali godność osobistą, prawa i dążenia wszystkich ludzi. Polecając Matce Bożej Kościół, prosi, aby podtrzymywała jego misyjną gorliwość, aby był solą ziemi i światłem świata (por. Mt 5, 13-16) oraz by świadczył o miłości Boga do wszystkich ludzi bez względu na ich rasę, pochodzenie społeczne, religię lub poglądy oraz aby ludzie mogli się rozwijać i budować swoje społeczności w duchu braterstwa, tolerancji i jedności narodowej²⁰. Ona jest Wspomożeniem chrześcijan, którzy modlą się o bardziej sprawiedliwy i rzetelny podział dóbr, powierzonych przez Boga wszystkim ludziom, i ziemi nadal należącej do niewielu, o poszanowanie natury oddanej ludziom do dyspozycji, ale eksploatowanej w sposób nieracjonalny²¹.

Jan Paweł II ofiaruje Maryi dążenia ludzi do sprawiedliwości i pokoju w świetle Ewangelii prawdy i życia. Maryi, która stoi tak blisko Boga i ludzi, pośrednicząc jako Matka, poleca, by przedstawiła swemu Synowi Jezusowi Chrystusowi ofiarę ludu kapłańskiego i uprosiła przebaczenie za popełnione krzywdy. Wstawiennictwu Maryi poleca, aby ziemia była pełna pokoju i nadziei, gdzie miłość zwycięża nienawiść, a jedność góruje nad duchem rywalizacji, gdzie wielkoduszność pokonuje egoizm, a praw-

¹⁹ Por. TAMŻE.

²⁰ Por. JAN PAWEŁ II, *Akt zawierzenia Matce Bożej narodu gwinejskiego* (Konakri, 25.02.1992), „L'Osservatore Romano” 13(1992) nr 5, 25.

²¹ Por. TENŻE, *Maryja Pocieszycielką ofiar przemocy...*, 27; por. także, TENŻE, *Akt zawierzenia Matce Bożej ludu Ugandy* (Namugongo, 7.02.1993), „L'Osservatore Romano” 14(1993) nr 4, 26.

da triumfuje nad kłamstwem, gdzie sprawiedliwość usuwa bezprawie, a w miejsce przemocy wkracza pokój. Przyzywa pomocy Maryi, aby szanowano życie i godność każdej osoby, tożsamość mniejszości etnicznych, autentyczne wartości rodziny i miejscowych kultur²². Modlitwie Maryi o dar Ducha Bożego i światło Chrystusa poleca Papież duchowe ciemności, z których wylęga się egoizm, przemoc i nienawiść do bliźnich oraz pogarda dla praw człowieka²³. Maryję, która jest niepokalaną wrażliwością ludzkiego serca na to, co Boże - co prawdziwe dobre i piękne - a co w Bogu ma swoje źródło i spełnienie, poleca wrażliwość każdego ludzkiego serca, gdy spłyca ją duch tego świata. Znosi prośbę, aby Maryja przenikała ludzkie serca swoją wrażliwością, *zmysłem* wielkich Bożych spraw, aby człowiek nie pozbawił sam siebie tej wielkości, którą obdarzył go Ojciec²⁴.

Nie sposób więc nie zauważyć, że Jan Paweł II w swoich Aktach zawierzenia kreśli w sposób bardzo realny obraz moralnej kondycji świata. Poleca Maryi najbardziej złożone sytuacje współczesnych społeczeństw. Wyraźnie można dostrzec, że Papież odczytuje moralne zagadnienia w sposób globalny, nie wyrzekając się jednocześnie specyfiki poszczególnych krajów i społeczności. Można tutaj dostrzec powiązanie powszechnego macierzyństwa Maryi z potrzebami rodziny ludzkiej w wymiarach uniwersalnych.

2.2. Chrystocentryzm aktu zawierzenia Maryi

Papieskie akty zawierzenia Maryi mają wyraźnie chrystocentryczny charakter. Poświęcić świat Niepokalanemu Sercu Maryi - wskazuje Jan Paweł II - znaczy przybliżyć się, za pośrednictwem Matki Bożej, do samego Źródła Życia, które wytrysło na Golgocie. Chrystusowe źródło życia wciąż tętni odkupieniem i łaską oraz dokonuje się w nim nieustannie zadośćuczynienie za grzechy świata, pozostając źródłem nowego życia i świętości. Poświęcenie Niepokalanemu Sercu Maryi wiąże więc Papież nierozdzielnie z powrotem pod Krzyż Syna i odnalezieniem świata - jak mówi - *w przebitym sercu Zbawiciela*²⁵. Oznacza to - według niego - potwierdzenie odkupienia świata u samego źródła. Odkupienie bowiem jest zawsze większe niż grzech człowieka i *grzech świata*, a jego moc przerasta nieskończenie całą skalę zła, jakie jest w człowieku i w świecie.

²² Por. TENŻE, *Akt zawierzenia Kościoła w Ameryce* (Higuey - Dominikana, 12.10.1992), „L'Osservatore Romano” 13(1992) nr 12, 21.

²³ Por. TENŻE, *Akt zawierzenia Matce Bożej ludu Ugandy...*, 26.

²⁴ Por. TENŻE, *Matko Słowa Wcielonego w Twe ręce składamy posoborowy katechizm* (Rzym, 8.12.1992), „L'Osservatore Romano” 14(1993) nr 2, 12.

²⁵ Por. TENŻE, *Co znaczy poświęcić świat Niepokalanemu sercu Maryi...*, 703.

Serce Matki Bożej jest tego świadome, jak żadne inne serce w całym wszechświecie widzialnym i niewidzialnym²⁶. Jednocześnie poświęcenie Maryi Papież łączy z poświęceniem, w którym Jezus Chrystus z miłości ku człowiekowi oddał się Ojcu: *za nich Ja poświęcam w ofierze samego siebie, aby i oni byli uświęceni w prawdzie* (J 17, 19). Trzeba także zauważyć, że słowa Chrystusa, jako cel Jego poświęcenia, wskazują na uświęcenie wierzących w prawdzie. Chrystusowa prawda ujawnia się więc tutaj jako naczelny cel poświęcania człowieka Maryi. Poświęcenie za świat i ludzkość spotyka się z miłością Odkupiciela w Jego Boskim sercu, i ma moc przebłagalną. Moc tego poświęcenia Chrystusowego – stwierdza Jan Paweł II - trwa przez wszystkie czasy, ogarnia wszystkich ludzi, ludy i narody, przewyższa zaś wszelkie zło, które duch ciemności zdolny jest pobudzić w sercu człowieka i w jego dziejach, i które rozniecił w czasach współczesnych. Ponieważ odkupieńcze dzieło Chrystusa ma stawać się udziałem całego świata przez Kościół, dlatego Kościół czuje potrzebę poświęcenia za²⁷ ludzkość i świat w jedności z samym Chrystusem i Maryją, która jest cała zjednoczona z odkupieńczym poświęceniem swojego Syna. Papież nadaje więc wyraźnie temu poświęceniu także wymiar eklezjalny.

Poświęcić się Maryi - wyjaśnia Jan Paweł II - znaczy także przyjąć Jej pomoc, aby oddać siebie samego i całą ludzkość Bogu, który jest nieskończenie Święty. Jest to przyjęcie pomocy poprzez uciekanie się do Jej matczynego serca, otwartego pod krzyżem Chrystusa miłością do każdego człowieka i całego świata. Świętość Boga objawiła się w odkupieniu człowieka przez ofiarę Krzyża: *za nich poświęcam w ofierze samego siebie* - powiedział Jezus (J 17, 19). Mocą tego odkupienia świat i człowiek jest poświęcony przez oddanie Bogu, który jest nieskończenie Święty. Jest to oddanie i zawierzenie samej Miłości - Miłości miłosiernej. Matka Chrystusa wzywa i zaprasza, aby zjednoczyć się z Kościołem Boga Żywego w tym poświęceniu świata, przez które świat, ludzkość, narody, wszyscy poszczególni ludzie są oddani Ojcu Przedwiecznemu mocą Chrystusowego odkupienia. Maryja pomaga także wiernym zjednoczyć się z tym poświęceniem i oddaniem świata, wtedy bowiem można się znaleźć najbliższej Chrystusowego Krzyża i tajemnicy odkupienia²⁸. W ten sposób

²⁶ Por. TAMŻE, 702-703.

²⁷ Por. TENŻE, *Akt zawierzenia Matce Bożej* (Rzym, 25.03.1984), w: *Zawierzyć Maryi. Antologia wypowiedzi i aktów zawierzeń maryjnych Jana Pawła II*, wybór i wstęp B. Lewandowski, Rzym 1991, 126. Na ten wymiar zawierzenia Jan Paweł II wskazuje również w encyklice *Redemptor hominis*. Por. RH 22. Szerzej na temat zawierzenia Maryi w teście encyklice por. J. KUDASIEWICZ, *Matka naszego zawierzenia*, „W drodze” (1980) nr 8, 45-55.

²⁸ Por. TENŻE, *Co znaczy poświęcić świat Niepokalanemu sercu Maryi...*, 703.

Maryja otwiera drogi dla Słowa Wcielonego w świecie, w którym trwa stale dziedzictwo pierwszego Adama i w którym człowiek ukrywa się przed Bożym obliczem, a nawet nie chce patrzeć w Jego stronę. Maryja uprasza łaskę otwarcia ducha i słuchania słowa Bożego dla ludzi współczesnych, żyjących w czasach wielkiego postępu, a zarazem wielkiego cierpienia. Jako Matkę wszystkich ludzi, Papież prosi o łaskę wyboru tego synostwa, którą Ojciec obdarza wszystkich w Jego umiłowanym Synu i Maryi, oraz o łaskę zbawczego posłuszeństwa wiary, jedynej drogi do zbawienia²⁹. Akt zawierzenia Maryi wprowadza więc chrześcijanina w tajemnicę Chrystusa, przede wszystkim zaś w tajemnicę Jego odkupieńczego dzieła. Jan Paweł II poprzez tajemnicę odkupienia człowieka interpretuje całą jego - często bardzo złożoną - sytuację, w której przychodzi mu żyć. Zawierzenie Maryi pomaga przyjąć nadzieję, jaka rodzi się poprzez odnalezienie na nowo życia w tajemnicy Chrystusowego odkupienia, wbrew wszystkiemu, co tej nadziei się sprzeciwia.

Akt poświęcenia Jan Paweł II łączy ściśle z cierpieniem, jako formą zadośćuczynienia. Chrześcijańskie zbawienie czerpie bowiem swoją siłę bardziej z cierpienia niż z działania, chociaż działanie także jest konieczne. Nie tylko chodzi o to, aby coś *robić*, lecz raczej o to, aby się *ofiarować*³⁰. Maryja jest Pocieszycielką strapionych: tych wszystkich, którzy padają ofiarą wszelkich form przemocy, muszą znosić niesprawiedliwości obrażające ludzką godność, cierpią z powodu tortur, porwań i zamachów na życie istot najbardziej bezbronnych, chorych i dzieci jeszcze nienarodzonych. Maryja pierwsza została pocieszona radością Boskiego macierzyństwa oraz radością zmartwychwstania Jezusa Chrystusa. Dlatego sama jest przyczyną pocieszenia i *póki nie nadejdzie dzień Pański, przyswieca Ludowi Bożemu pielgrzymującemu jako znak pewnej nadziei i pociechy*³¹. Człowiek włączający swoje cierpienie w akt poświęcenia Maryi doznaje jednocześnie szczególnego umocnienia i pocieszenia przez Maryję. Chodzi tutaj - podkreśla Jan Paweł II - o pocieszenie w najgłębszym tego słowa znaczeniu. Maryja jest pociechą nie tylko w cierpieniach fizycznych i duchowych, ale przywraca siły ludzkiej duszy, oświeca i umacnia wiarę, tak aby Lud Boży umiał coraz lepiej wyrażać słowami i wprowadzać w życie plan zbawienia, z jego wyzwolenicznym wymiarem na płaszczyźnie osobistej i społecznej³².

²⁹ Por. TENŻE, *Kościół dziękuje Bogu za dar Katechizmu* (Rzym, 8.12.1992), „L'Osservatore Romano” 14(1993) nr 2, 11.

³⁰ Por. TENŻE, *Przez własne uniżenie nauczył nas wielkości* (homilia do chorych, Rzym, 11.02.1989), „L'Osservatore Romano” 10(1989) nr 1-2, 23.

³¹ Por. LG 68.

³² Por. TENŻE, *Sanktuaria Maryjne w Kalabrii* (Reggio Calabria, 12.06.1988), w: *Anioł Pański z Papieżem Janem Pawłem II*, (27.10.1985- 16.10.1988), t. 3, Watykan 1989, 339.

Papieskie akty zawierzenia Maryi mają wyraźnie chrystocentryczny charakter. Zawierzenie Maryi ma służyć zbliżeniu człowieka do Chrystusa, a w konsekwencji do Jego tajemnicy odkupienia. Chodzi więc o to, aby poprzez zawierzenie Maryi podjąć życie według Chrystusowego daru odkupienia i poprzez pryzmat tego daru widzieć, często złożoną, sytuację moralną świata. Ostatecznie bowiem tylko Chrystus ma moc przemiany ludzkiego życia i tylko od Niego człowiek może także za pośrednictwem Maryi, czerpać zbawczą siłę do przemiany świata.

2.3. Niewola miłości jako wyraz wolności

W papieskich aktach zawierzenia Maryi zawarty jest jeszcze jeden ich szczególny wymiar, mianowicie oddanie się w *niewolę miłości*. Ten wymiar zawierzenia Maryi Jan Paweł II także przenosi wyraźnie z doświadczenia polskiego Kościoła, zwłaszcza zaś z jego *doświadczenia jasnogórskiego*³³. Chodzi tutaj przede wszystkim o *Jasnogórski Akt Oddania w macierzyńską niewolę Bogarodzicy za wolność Kościoła w Polsce i w świecie współczesnym z 3 maja 1966 roku*³⁴. Do tego aktu Jan Paweł II często nawiązuje w swoim nauczaniu, szczególnie podczas pielgrzymek na Jasną Górę³⁵. Akt ten już w samej swojej nazwie mówi o niewoli. Znaczenie słowa *niewola* - tak dotkliwe szczególnie dla Polaków - kryje w sobie podobny paradoks, jak słowa Ewangelii o własnym życiu, które trzeba stracić, ażeby je zyskać (por. Mt 10, 39). Dla Jana Pawła II ten wymiar aktu oddania Maryi staje się okazją do ukazania pogłębionej nauki o chrześcijańskiej wolności. Wolność - wskazuje Papież - jest wielkim darem Bożym, którego trzeba dobrze używać. Miłość stanowi spełnienie wolności, a równocześnie do jej istoty należy przynależeć - czyli nie być wolnym, albo raczej - jak stwierdza Jan Paweł II - być wolnym w sposób dojrzały. Jednakże tego *nie-bycia-wolnym* w miłości - podkreśla - nigdy nie odczuwa się jako niewoli, lecz jako afirmację swojej wolności, jako jej spełnienie. Oddanie w niewolę wskazuje więc na *szczególność zależności*,

³³ Szerzej na temat teologii papieskiego aktu zawierzenia pisze T. SIUDY, *Zawierzenie Maryi obecnej w tajemnicy Chrystusa i Kościoła. Teologia Aktu oddania Matce Bożej w ujęciu Jana Pawła II*, w: *Maryja Matka Narodu Polskiego*, red. S. GRZYBEK, Częstochowa 1983, 198-199; por. także, TENZE, *Jan Paweł II - świadek i nauczyciel zawierzenia Maryi*, w: *Zawierzyć Maryi ku przyszłości. Sympozjum mariologiczne...*, 65-70.

³⁴ Problematykę dogmatycznych i moralnych aspektów Jasnogórskich Ślubów Narodu podejmuje J. KOWALSKI, *Dogmatyczne i moralne aspekty Jasnogórskich Ślubów Narodu*, w: *Maryja Matka Narodu Polskiego...*, 171-188. Autor nawiązuje tutaj również szeroko do Ślubów złożonych na Jasnej Górze 26 sierpnia 1956 r.

³⁵ Por. JAN PAWEŁ II, *Homilia w czasie Mszy św. odprawianej pod szczytem Jasnej Góry...*, 50; por. także, TENZE, *Homilia w czasie liturgii słowa na Jasnej Górze...*, 939.

na świętą zależność i na *bezwzględną ufność*. Bez tej świętej zależności i bez ufności wobec Boga życie człowieka jest nijakie. W tym jedynym odniesieniu słowo *niewola* napełnia ufnością i radością posiadania wolności. Taka postawa w logice Królestwa Bożego jest jednocześnie sprawdzianem wielkości człowieka, jak na to wskazują wyraźnie słowa Chrystusa zawarte w Ewangelii mówiące o konieczności służby na wzór niewolnictwa (por. Mt 20, 27-28; Mk 10, 43-45). Jan Paweł II przypomina wiele razy, że słowa *Milenijnego Aktu oddania Maryi w niewolę miłości za wolność Kościoła w Polsce i w świecie współczesnym* miały swój profetyczny wydźwięk³⁶. W tym wymiarze aktu oddania Matce Bożej również widać wyraźne nawiązanie do nauczania soborowego, które wiąże tajemnicę Kościoła z tajemnicą Matki Bożej oraz wskazuje z naciskiem na odpowiedzialność Kościoła za zbawienie świata. Kościół na całym świecie zмага się o wolność swojego posługiwania, o wolność słowa Ewangelii oraz o wolność sumienia i wyznania. Jednakże Papież - jak sam stwierdza - nie chce rysować obrazu, na którym jest tylko *białe i czarne*. Wszędzie na świecie jest jedno i drugie, i również tam, gdzie Kościołowi nie brak zewnętrznej wolności głoszenia Ewangelii, jest inna forma zagrożenia jego wolności. Chodzi tutaj o zagrożenie wolności Ducha Bożego, która płynie z cywilizacji całkowicie zeświecczonej oraz z ideologii głoszącej życie ludzkie bez Boga, propagującej taki sposób bycia człowieka i społeczeństwa na tej ziemi, jak gdyby Bóg nie istniał. Znajduje to odzwierciedlenie - wskazuje Jan Paweł II - w krajach skądinąd wolnych. Papież ma tutaj na myśli nadużycie wolności człowieka, które wyraża się w różnych przekroczeniach prawa Bożego, zwłaszcza gdy chodzi o poszanowanie życia, świętość małżeństwa. Nadużycie wolności - naucza Papież - ujawnia się szczególnie mocno w całej delikatnej dziedzinie relacji mężczyzny i kobiety. Właśnie ta dziedzina życia powinna być oparta przede wszystkim na poczuciu największej godności człowieka stworzonego na podobieństwo Boże. Niestety, jest ona coraz powszechniej redukowana do mentalności współczesnej - utylitarystycznej i permissywistycznej - w ten sposób, że już dla tej godności naprawdę nie ma miejsca. Często czyni się to w imię fałszywie pojętej wolności człowieka. Papież wskazuje więc wyraźnie w swojej modlitwie zawierzenia Maryi, że to zmaganie o wolność Kościoła w świecie, jak również w Polsce, ma wiele wymiarów. Są to zmagania nie tylko z programami, z ideologiami czy systemami, które są wrogiem religii, ale także ze słabością człowieka, która przejawia się na różne sposoby. Jan Paweł II

³⁶ Por. TENŹE, *Homilia w czasie Mszy św. odprawianej pod szczytem Jasnej Góry...*, 50.

stawia tutaj w centrum człowieka, wskazując, że to nie ideologie, nie ustroje i nie systemy polityczno-społeczne, tylko człowiek dał początek grzechowi, który jest obecny w ciągu całych dziejów. To właśnie człowiek uległ szatańskiej iluzji, że sam może być jako Bóg, sam może decydować o dobru i złu i on tylko jest jedyną i ostateczną miarą tego wszystkiego, co należy do świata, w którym żyje³⁷. Maryja, która zna całą drogę życia człowieka i dobrze wie, czego pragną ludzkie serca, nie ukazuje przemijających i fałszywych ideologii, ale źródło prawdziwej wolności, czyli Osobę swego Syna Jezusa - Drogę, Prawdę i Życie - w którym jaśniej tajemnica Boga i człowieka³⁸.

Można zatem wnioskować, że poprzez akty zawierzenia Jan Paweł II wskazuje na sens i wymowę wolności chrześcijańskiej, pojętej jako wierność Chrystusowi. Oddanie się w niewolę miłości Chrystusa poprzez pośrednictwo Maryi jest ostatecznie najpełniejszym i najdoskonalszym wyrazem wolności. Chodzi więc tutaj o podjęcie w całym chrześcijańskim życiu zbawczej prawdy Ewangelii. Nawet jeśli za jej wypełnianie trzeba niekiedy płacić cenę cierpienia i niezrozumienia, zawsze służy ona prawdziwemu wyzwoleniu, również w wymiarze społecznym.

3. Zobowiązanie do nawrócenia i pokuty

Najistotniejszym imperatywem moralnym wynikającym z papieskich aktów zawierzeń jest nawrócenie. Maryja - przypomina Papież - jest ucieczką grzeszników - *refugium peccatorum*. Wielokrotnie w swojej modlitwie zawierzenia Maryi Jan Paweł II prosi o wyjednanie przez Nią nawrócenia dla tych, którzy żyją w niewoli fałszu i grzechu³⁹. Maryja otwiera bowiem ludzkie serca na tajemnicę Boga, który *jest bogaty w miłosierdzie* (por. Ef 2, 4). Jest to jakieś tajemnicze prawo ludzkich serc - stwierdza Jan Paweł II - że miłosierną miłość najłatwiej przyjmują ze strony Matki. Tę wielką życiodajną tajemnicę chrześcijaństwa Papież łączy ściśle z tajemnicą wcielenia⁴⁰.

³⁷ Por. TENŻE, *Przemówienie pożegnalne na Jasnej Górze* (13.06.1987), w: TENŻE, *Pielgrzymki do Ojczyzny...*, 509-510.

³⁸ Por. TENŻE, *Zaufajcie Matce Bożej Dobrej Rady* (Szkodra - Albania, 25.04.1993), w: *Anioł Pański z Papięciem Janem Pawłem II*, (27.10.1991- 16.10.1994), t. 5, Watykan 1995, 196-198.

³⁹ Por. TENŻE, *Modlitwa chwały i dziękczynienia* (przesłanie na zakończenie miesiąca maryjnego, Rzym, 31.05.1994), „L'Osservatore Romano” 15(1994) nr 8, 26; por. także, TENŻE, *Żyć Matki* (homilia podczas konsekracji sanktuarium Matki Bożej Płaczącej w Syrakuzach, 6.11.1994), „L'Osservatore Romano” 16(1995) nr 2, 29-31.

⁴⁰ Por. DiM 9; por. także, JAN PAWEŁ II, *Zawierzam was Matce Miłosierdzia* (przem. do pielgrzymów z archidiecezji białostockiej, Rzym, 12.03.1995), „L'Osservatore Romano” 16(1995) nr 5, 45.

Lud Boży jest świadom swego stanu grzeszności oraz wie, że potrzebuje ciągłego oczyszczania się, dlatego *podejmuje ustawicznie pokutę i odnowienie swoje*⁴¹. Ewangelie często ukazują Jezusa szukającego grzeszników: *Nie potrzebują lekarza zdrowi, ale ci, którzy się źle mają. Nie przyszedłem używać do nawrócenia sprawiedliwych, lecz grzeszników* (Łk 5, 31-32). Do paralytyka przed uzdrowieniem Jezus powiedział: *Człowieku, odpuszczają ci się twoje grzechy* (Łk 5, 20), a do grzesznicy: *Idź, a od tej chwili już nie grzesz* (J 8, 11). Jeśli człowieka przygniała świadomość grzechu, szuka on instynktownie Tego, który ma moc odpuszczania winy (por. Łk 5, 24). Człowiek powinien szukać Chrystusa - wskazuje Papież - szczególnie intensywnie przez Maryję, zwłaszcza w Jej sanktuariach, które są szczególnymi miejscami nawrócenia, pokuty i pojednania z Bogiem⁴².

Wezwanie do nawrócenia i pokuty, które jest pierwszym i podstawowym słowem Ewangelii, nie przedawnia się nigdy, a w czasach współczesnych nabiera szczególnych rozmiarów wobec narastającej powszechnie świadomości groźniejszego niż kiedykolwiek zmagania się sił dobra i zła w świecie. Nawrócenie i pokuta - stwierdza Papież - są także centralnymi punktami troski Kościoła. Zagrożenie przez siły zła pochodzi w szczególności z błędów rozszerzanych w XX wieku, które opierając się na negacji Boga, zmierzają do całkowitego oderwania ludzkości od Niego i kształtowania życia ludzkiego bez Boga, a nawet wbrew Bogu. W samym sercu orędzia, które wyszło w 1917 roku z Fatimy, znajduje się - przypomina Papież - przejmująca przestroga przed tymi błędami. Z orędzia fatimskiego płynie też wezwanie, aby na nowo przybliżyć się do tej Świątości Miłosiernej przez akt poświęcenia. Serce Matki Chrystusa, które znajduje się najbliżej źródła Miłosiernej Świątości, pragnie do niego przybliżyć wszystkie serca: każdego człowieka i całą ludzkość, poszczególne narody i cały świat. Jan Paweł II z właściwą sobie intuicją teologiczną i pasterską łączy akt poświęcenia Maryi z nową wrażliwością eklezjalną zainicjowaną przez Sobór Watykański II. Sobór ukształtował nową świadomość Kościoła - przypomina Papież - wiążąc się w Konstytucji dogmatycznej *Lumen gentium* z Bogurodnicą jako Matką i Pierwowzorem Kościoła. Ponieważ tenże sam Sobór ukształtował również nową świadomość odpowiedzialności Kościoła za świat - stąd zrodziła się również na gruncie soborowego magisterium jakby nowa potrzeba

⁴¹ Por. LG 8.

⁴² Por. JAN PAWEŁ II, *Odpowiedzialność za innych* (homilia w sanktuarium Matki Bożej w Zapopan – Meksyk, 30.01.1979), w: TENŻE, *Nauczanie papieskie*, II (1979), t. 1, Poznań 1990, 115.

wyrazenia tej odpowiedzialności w akcie zawierzenia Bogurodzicy⁴³. Maryja przyszła, aby poruszyć sumienia, ukazać ludziom prawdziwy i autentyczny sens życia, pobudzić do nawrócenia z grzechu i do duchowego zapалу, rozpałić w duszach miłość do Boga i bliźniego. Maryja przyszła z pomocą, aby przypomnieć wezwanie Ewangelii, bowiem - niestety - jak zauważa Jan Paweł II, wielu ludzi nie chce przyjąć wezwania Chrystusa i powrócić do domu Ojca⁴⁴.

Na podstawową prawdę, że Maryja bez grzechu idzie na ratunek grzesznikom, Jan Paweł II wskazuje także w kontekście nauczania o objawieniach maryjnych w Lourdes oraz w wypowiedzianej tam modlitwie zawierzenia Maryi. W Lourdes Maryja przypominała łaskę swego niepokalanego poczęcia, która uczyniła z Niej znak zapowiadający ludzkość odkupioną przez Chrystusa. Łaska ta uchroniła Ją przed grzechem pierworodnym, to znaczy przed odłączeniem od Boga, które dotyka wszystkich ludzi od urodzenia i pozostawia w ich sercach skłonność do podejrzeń, obaw, nieposłuszeństwa, buntu, zerwania z Bogiem, który nigdy nie przestał ich kochać. Świat w każdej epoce potrzebuje nawrócenia. W środku XIX wieku potrzeba ta objawiła się w sposób szczególny w niewierze pewnych środowisk scjentystycznych, wobec niektórych kierunków w filozofii czy też w życiu codziennym⁴⁵. Tak zarysowana przez Papieża perspektywa nawrócenia wskazuje, że nawrócenie człowieka jest aktem osobistym i społecznym. Jego owoce powinny ujawniać się w całej działalności człowieka - również naukowej⁴⁶.

Orędzie Matki Bożej z Lourdes - wskazuje Jan Paweł II - zawiera również wyraźny nakaz nawrócenia dla ludzi żyjących w czasach współczesnych. Ma to wielkie znaczenie - wskazuje Papież - szczególnie

⁴³ Por. TENŹE, *Po powrocie z Portugalii* (Rzym, 19.05.1982), w: TENŹE, *Nauczanie papieskie...*, t. V, 1, 758; por. także, TENŹE, *Wydarzenia ostatniego dziesięciolecia każą pamiętać o Fatimie* (Rzym, 15.05.1991), „L'Osservatore Romano” 12(1991) nr 6, 60-61; TENŹE, *Matka ludzi i ludów* (Rzym, 9.05.1982), w: *Anioł Pański z Papieżem Janem Pawłem II...*, t. 2, 80. Wypada tutaj wskazać na artykuł J. Bolewskiego podejmujący problematykę interpretacji objawień maryjnych. Por. J. BOLEWSKI, *Teologiczne aspekty objawień maryjnych*, w: *Objawienia maryjne. Drogi interpretacji*, red. K. PEK, Warszawa 1994, 52-68.

⁴⁴ Por. JAN PAWEŁ II, *Portugalskie sanktuarium w Fatimie* (Rzym, 26.07.1987), w: *Anioł Pański z Papieżem Janem Pawłem II...*, t. 3, 231; por. także, TENŹE, *Sanktuarium Królowej i patronki Brazylii* (Rzym, 21.02.1988), w: *Anioł Pański z Papieżem Janem Pawłem II...*, t. 3, 308.

⁴⁵ Por. TENŹE, *Nasz świat potrzebuje nawrócenia* (Lourdes, 14.08.1983), „L'Osservatore Romano” 4(1983) nr 7-8, 5.

⁴⁶ Por. J. KOWALSKI, *Problematyka moralna w encyklice „Fides et ratio” Jana Pawła II*, w: *Na skrzydłach wiary i rozumu ku prawdzie*, red. I. DEC, Wrocław 1999, 145-154. Jak wskazuje autor tego artykułu, chodzi tutaj przede wszystkim o moralne zobowiązanie poszukiwania prawdy we wszystkich jej wymiarach, przede wszystkim zaś etycznym.

dzisiaj, kiedy nawet poczucie grzechu w jakimś stopniu zanikło, dlatego że ginie świadomość obecności Boga⁴⁷. Grzech - stwierdza Jan Paweł II - zyskał w tak dużym stopniu prawo obywatelstwa, a negacja Boga rozprzestrzeniła się w ludzkich światopoglądach i programach. Chciano zbudować humanizm bez Boga i wierze nieustannie grozi to, że będzie jawić się jako specyfika nielicznych osób. Pozbawia się wiarę tego, co najistotniejsze dla niej i dla zbawienia. Szczególnie niebezpieczne jest to, że sumienia ludzi współczesnych jakby się zaćmiły i, jak w historii grzechu pierwotnego, nie odróżniają już dobra od zła. Wielu nie wie już - stwierdza Papież - czym jest grzech lub nie ośmiela się tego wiedzieć, tak jakby wiedza ta miała odebrać im wolność. Taki stan rzeczy jest paradoksalnym kontrastem współczesnych ludzkich dokonań, szczególnie w zakresie techniki. Współcześni ludzie dokonują wielkich wysiłków, by rozwijać możliwości, które dał im Bóg, i ukształtować lepsze warunki życia dla siebie i dla innych. Jednak wciąż jest trudno przekonać ten świat o nędzy jego własnych grzechów i o zbawieniu, które nieustannie ofiaruje mu Bóg w pojednaniu nabytym przez odkupienie. Maryja bez grzechu przypomina w Lourdes: *Nawróćcie się i wierzcie w Ewangelię* (Mk 1, 15). Ona tym pierwszym słowem Jezusa w Ewangelii nadaje nową aktualność. Jeśli bowiem Maryja - uczy Jan Paweł II - przedstawia całą swoją osobą przeciwieństwo grzechu, jest największą nieprzyjaciółką szatana - to Jej osoba okazuje się jednocześnie jako przyjaciółka grzeszników. Maryja jest w tej postawie podobna do Chrystusa, który - jak przekazuje Ewangelia - jadł z grzesznikami i żył pośród nich. Tę właśnie Dobrą Nowinę Maryja głosi całemu światu, każdemu człowiekowi. Pomimo tylu trudności, na jakie napotyka współczesny człowiek, odnalezienie drogi Bożej jest możliwe, dobroczynne i niezbędne do życia. Uświadomienie sobie grzechu jest możliwe przy równoczesnym uświadomieniu sobie miłosiernej miłości Boga. Jan Paweł II wskazuje, że to sam Bóg odmienia serce grzesznika, dając mu przenikliwość i skrucę. Świadomość ta nie jest upokarzająca, ani nie powoduje urazu, lecz niesie z sobą wyzwolenie. Tylko pycha mogłaby tu stanowić przeszkodę. Wewnętrzne i zewnętrzne przeszkody pozornie piętrzące się na drodze do nawrócenia mogą się czasami wydawać niemożliwe do pokonania. Ale dla Boga - podkreśla z naciskiem Papież -wszystko jest możliwe. Chodzi tu o dar samego Boga, o który ludzie mają prosić, a wtedy spełnią się słowa Pisma Świętego: *Jeśli wasze grzechy będą jak szkarłat, jak śnieg wybieleją* (Iz 1, 18). Jednocześnie Papież wskazuje, że trzeba przygotować się na przyjęcie Bożego miłosierdzia poprzez pokorę, gesty pokutne, modlitwę i prośbę

⁴⁷ Szerzej problematykę tę podejmuje J. KOWALSKI, *Teologia grzechu w kontekście współczesnego osłabienia jego sensu*, „Colloquium Salutis” (1985) nr 17, 185-209.

o przebaczenie⁴⁸. Maryja prosi, aby ludzie na ciemne siły zła odpowiadali pokojową bronią modlitwy, postu i uczynków miłosierdzia⁴⁹. To właśnie wstawiennictwo Maryi przyspiesza triumf dobra nad mocami zła działającymi w świecie⁵⁰. Chrześcijanin powinien zawsze przyzywać opieki Maryi poprzez zawierzenie, ponieważ doświadcza nieustannego konfliktu dobra i zła, światła i ciemności, prawdy i fałszu, który znamionuje dzieje ludzkości i życie każdego człowieka⁵¹.

W kontekście aktów zawierzeń - szczególnie aktu dokonanego w Fatimie - Jan Paweł II wskazuje z całą mocą na zło grzechu ujawniające się w świecie współczesnym. Grzech i trwanie w grzechu jest największą przeszkodą w drodze człowieka do Boga. Jego skrajną formą jest negacja Boga, co dziś często prowadzi do programowego wykreślenia Boga ze świata ludzkiej myśli oraz pominięcia Go w całej działalności człowieka. Tymczasem wieczne zbawienie człowieka jest tylko w Bogu. Odrzucenie Boga przez człowieka - jeśli jest ostateczne - prowadzi logicznie do odrzucenia człowieka przez Boga, czyli do potępienia (por. Mt 7, 23; 10, 33). Matka Boża, która całą potęgą miłości żywej w Duchu Świętym pragnie zbawienia każdego człowieka, nie może milczeć. Dlatego orędzie Pani z Fatimy, tak bardzo macierzyńskie, jest równocześnie tak mocne i stanowcze. Orędzie to skierowane jest do każdego człowieka, bowiem miłość Matki Odkupiciela sięga wszędzie tam, gdzie dociera dzieło odkupienia. Przedmiotem Jej troski są wszyscy ludzie współczesnej epoki, a zarazem całe społeczeństwa, narody i ludy. Całe współczesne społeczeństwa zagrożone są bowiem odstępstwem od Boga i demoralizacją. Upadek moralności niesie bowiem z sobą nieunikniony upadek całych społeczeństw⁵².

Wymiar pokutny aktów papieskich jest więc bardzo widoczny. Modlitwa i pokuta to synteza orędzia - stwierdza Jan Paweł II - które Maryja nieustannie powtarza szczególnie współczesnemu pokoleniu, poczynając od Fatimy. Nagłące wezwanie Maryi do pokuty nie jest niczym innym jak tylko przejawem Jej macierzyńskiej troski o los ludzkiej rodziny, potrzebującej nawrócenia i przebaczenia⁵³. Modlitwa i pokuta,

⁴⁸ Por. JAN PAWEŁ II, *Nasz świat potrzebuje nawrócenia...*, 5.

⁴⁹ Por. TENŻE, *Czas powrócić do Boga* (Rzym, 7.03.1993), w: *Anioł Pański z Papieżem Janem Pawłem II...*, t. 5, 181.

⁵⁰ Por. TENŻE, *Zawierzamy Ci Maryjo świat* (Rzym, 16.05.1982), w: *Anioł Pański z Papieżem Janem Pawłem II...*, t. 2, 83; por. także, TENŻE, *Maryja - postać wyjątkowa w historii zbawienia* (Rzym, 8.12.1991), w: *Anioł Pański z Papieżem Janem Pawłem II...*, t. 5, 24.

⁵¹ Por. *Maryja - postać wyjątkowa w historii zbawienia...*, 24.

⁵² Por. TENŻE, *Co znaczy poświęcić świat Niepokalanemu sercu Maryi?...*, 702.

⁵³ Por. TENŻE, *Orędzie na V Światowy Dzień Chorego 1997 roku* (Rzym, 18.10.1996), „L'Osservatore Romano” 18(1997) nr 1, 9.

jak przypomina Apostoł Paweł, są orężem chrześcijanina w duchowej walce *przeciw Zwierzchnościom, przeciw Władzom, przeciw rządcom świata tych ciemności, przeciw pierwiastkom duchowym zła na wyżynach niebieskich* (Ef 6, 12)⁵⁴. Maryja rozbudza nadzieję poprawy i wytrwania w dobrym, chociaż może się to często wydawać - po ludzku rzecz biorąc - niemożliwe. Pozwala Ona również na przezwycięzenie różnych *struktur grzechu*, w których pogrążone jest tak często życie osobiste, rodzinne i społeczne. Usposabia do otrzymania łaski prawdziwego wyzwolenia tą wolnością, którą Chrystus wyzwolił każdego człowieka. Stąd także, jak ze swego prawdziwego źródła, bierze początek autentyczne zaangażowanie się na rzecz innych ludzi, wszystkich bliźnich, zwłaszcza najbiedniejszych i najbardziej potrzebujących oraz na rzecz niezbędnej przemiany społeczeństwa. Bóg wzywa ludzi głosem i siłą swojej Ewangelii, aby czuli się odpowiedzialni jedni za drugich. Maryja jest wiernym wzorem dla tych, którzy nie godzą się biernie z niesprzyjającymi warunkami życia osobistego i społecznego, ani nie są - jak się dzisiaj często określa - ofiarami alienacji, lecz głoszą wraz z Maryją, że Bóg *wywyższa pokornych*, i jeśli trzeba, *strąca władców z tromu*, jak mówi hymn *Magnificat* (por. Łk 1, 52). Maryja daje człowiekowi wzór doskonałego ucznia Chrystusa, który jest twórcą państwa ziemskiego i przemijającego, a zarazem zdąża do niebieskiego i wiecznego. Uczeń Chrystusa, poprzez nieustanne nawrócenie i pokutę, staje się rzecznikiem sprawiedliwości wyzwalającej uciśnionych i miłości przychodzącej z pomocą potrzebującym, a zwłaszcza jest czynnym świadkiem miłości budującej Chrystusa w duszach ludzkich⁵⁵.

Konieczność nawrócenia i pokuty jest więc naturalną konsekwencją zawierzenia Maryi. Papież odwołuje się przy tym do orędzi objawień maryjnych, w których zawsze jest obecne wzywanie nas przez Maryję do nawrócenia. Jest to przypomnienie Ewangelii, w której wymóg nawrócenia i przemiany życia w świetle prawdy Chrystusowej jest centralnym przesłaniem. Jest to szczególnie ważne przypomnienie w czasach współczesnych, kiedy ten najważniejszy wymóg Ewangelii Chrystusa paradoksalnie uległ zapomnieniu. Można więc powiedzieć, że Maryja, upominając ludzkość, niejako strzeże prawdy Ewangelii Syna. Odpowiedzią Kościoła powinno być zawierzenie Maryi oraz nawrócenie i pokuta za grzechy.

⁵⁴ Por. TENŻE, *W świątlach Fatimy – nowa ewangelizacja Europy* (Fatima, 13.05.1991), „L'Osservatore Romano” 12(1991) nr 7, 25.

⁵⁵ Por. TENŻE, *Odpowiedzialność za innych...*, 116.

4. Zakończenie

Kościół powołany do świętości powinien w Maryi widzieć świętość najlepiej zrealizowaną i na Jej wzór podjąć wymagania związane z powołaniem do świętości.

Okazuje się, że szczególnym wyrazem odpowiedzialności Kościoła za zbawienie świata są papieskie akty zawierzenia Maryi. Zrodzone z osobistego i historycznego doświadczenia Papieża, ukazują przejmującą głębię jego zatroskania o przyszłość ludzkości i każdego człowieka. Ujawniają niezwykłą czujność Jana Pawła II w dziedzinie całej moralnej kondycji współczesnego świata. A wszystko to dokonuje się w perspektywie powszechnego macierzyństwa Maryi. Wydaje się, że stąd wypływa ogromna siła apelacyjna aktów zawierzenia, aby zjednoczyć życie z Chrystusem. Jednocześnie silnie akcentują one potrzebę podjęcia wymagań Ewangelii jako jedyne warunki uzyskania prawdziwej wolności. Poprzez zawierzenie Maryi ludzi, którzy o tym nie wiedzą lub nawet tego nie chcą, akty zawierzenia są wyrazem szczególnej miłości Kościoła do każdego człowieka. Imperatyw moralny, który najsilniej się w nich ujawnia, to zobowiązanie do nawrócenia i pokuty. Chodzi więc ostatecznie o to, aby wypełnić pierwsze i centralne przesłanie Ewangelii Chrystusa. Przyzywając macierzyńskiej opieki Maryi i doświadczając jej w obliczu różnorodnych zagrożeń czasami przybierających znamiona apokaliptycznych - Kościół poprzez zawierzenie Maryi zobowiązuje wierzących do życia pełnią orędzia Ewangelii.

Ks. dr Ryszard Kuczer OMI

Markowice 5
PL - 88-320 Strzelno

e-mail: ryszardkuczer@wp.pl

L'affidamento a Maria come l'espressione della responsabilità della Chiesa per la salvezza del mondo secondo Giovanni Paolo II

(Riassunto)

L'affidamento a Maria esprime in modo speciale la specificità della devozione mariana di Giovanni Paolo II. L'autore cerca di presentare questa pratica mariana come una espressione della responsabilità della Chiesa per il mondo.

L'articolo è strutturato in questo modo: 1) la genesi dell'atto di affidamento a Maria nella vita di Giovanni Paolo II; 2) il contenuto dei atti di affidamento pronunciati dal papa (la situazione morale del mondo di oggi, il cristocentrismo, la schiavitù mariana come espressione della libertà); 3) il richiamo alla conversione e alla penitenza.

La Chiesa è chiamata alla santità e la vede realizzata pienamente in Maria. Sul suo esempio deve tendere alla santità e richiamare ad essa anche il mondo. Ogni atto di affidamento a Maria svela la responsabilità del papa e della Chiesa per la maturità morale del mondo.